

Aan de minister van Justitie en Veiligheid
Mevrouw D. Yeşilgöz-Zegerius
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Datum	Telefoon	Ons kenmerk
11-4-2023		00253592/2023
Contactpersoon	Bijlage(n)	
Carolien Bakker		

Onderwerp
Internetconsultatie Besluit gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden

Geachte mevrouw Yeşilgöz-Zegerius,

Met veel belangstelling hebben de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) en de Nederlandse ggz kennisgenomen van de consultatie Besluit gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (hierna: Bgs).

Gaag maken wij van deze gelegenheid gebruik enige opmerkingen over het Bgs te maken en daarbij tevens in te gaan op een aantal aspecten van de Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (hierna: Wgs). Dat heeft te maken met het volgende.

De Wgs heeft een lange voorgeschiedenis. Een eerder voorstel Wgs is na adviezen van de Raad van State en de Autoriteit Persoonsgegevens aangepast. Het aangepaste voorstel is in een informele korte consultatie geweest in maart 2020. De Nederlandse ggz (toen nog GGZ Nederland) en de VGN hebben indertijd een reactie gegeven in het kader van die informele consultatie, voor een uitgebreide reactie was toen geen gelegenheid.

Het wetsvoorstel biedt een juridische basis voor verschillende samenwerkingsverbanden. Dat zijn verbanden van overheidsinstanties en private partijen die gezamenlijk gegevens verwerken ten behoeve van zwaarwegende algemene belangen, zoals de bestrijding van fraude en georganiseerde criminaliteit. In de Wgs zijn vier samenwerkingsverbanden opgenomen, drie daarvan richten zich op het bestrijden van (ondermijnende en financiële) criminaliteit. Het vierde samenwerkingsverband is het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH).

Onze reactie is in het bijzonder gericht op de bepalingen met betrekking tot de Zorg- en Veiligheidshuizen.

Zorg- en Veiligheidshuizen, een aangewezen samenwerkingsverband in de Wgs

De Nederlandse ggz en VGN achten het van belang dat er duidelijkheid bestaat over de mogelijkheden met betrekking tot gegevensverwerking door Zorg en Veiligheidshuizen, die een belangrijke maatschappelijke taak hebben.

Minstens zo belangrijk is dat die duidelijkheid er snel komt, dat wil zeggen dat er zo snel mogelijk een goede wettelijke regeling komt.

De Nederlandse ggz en VGN hechten er aan dat zo snel als mogelijk een goede en werkbare regeling voor de gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden in werking treedt, maar achten het ook nog steeds problematisch dat de Zorg- en Veiligheidshuizen een plaats in de Wgs hebben gekregen gezien het werkterrein van de Zorg- en Veiligheidshuizen dat anders is dan dat van de andere samenwerkingsverbanden in de Wgs.

Een binding met de Wet aanpak meervoudige problematiek in het sociaal domein (Wams) lijkt meer voor de hand te liggen, zoals bijvoorbeeld ook blijkt uit de Memorie van Toelichting bij de Wams: *“Bij deze zwaarste categorieën meervoudige problematiek zijn veelal ook partijen uit het strafrecht of bestuursrecht betrokken vanwege de problemen die betrokkene veroorzaakt. Een casus wordt dan vaak aangemeld in het Zorg- en Veiligheidshuis om de noodzakelijke verbinding tussen strafrechtelijke of bestuursrechtelijke interventies en de ondersteuning uit het sociaal of zorgdomein tot stand te brengen in het belang van het voorkomen, verminderen en bestrijden van de problemen die betrokkene veroorzaakt op het gebied van criminaliteit, ernstige overlast en onveiligheid. Als het problematisch gedrag is verminderd of beëindigd, wordt een casus dan weer over gedragen aan het sociaal domein voor continuering van de noodzakelijke ondersteuning. De gegevensuitwisseling in de Zorg- en Veiligheidshuizen heeft nadrukkelijk niet tot doel om opsporing of vervolging te faciliteren.”*¹

Wij verzoeken de wetgever te werken aan nieuwe regelgeving (of het op te nemen in andere bestaande regelgeving zoals de Wams) om de juiste plek te geven aan een goede en adequate regeling van gegevensverwerking door Zorg- en veiligheidshuizen. Totdat die nieuwe regelgeving er is kan het via de Wgs en het Bgs geregeld blijven.

Uitwisseling tussen samenwerkingsverbanden en beroepsgeheim

In de Wgs is een bepaling opgenomen die mogelijk maakt om gegevens uit te wisselen tussen de verschillende samenwerkingsverbanden. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft geadviseerd de mogelijkheid om persoonsgegevens te delen tussen de Zorg- en Veiligheidshuizen en de andere drie verbanden te schrappen². Dit advies is niet overgenomen door de wetgever, wel zijn de mogelijkheden ten aanzien van de Zorg- en Veiligheidshuizen ingeperkt in het Bgs.

In art. 1.10 Bgs is geregeld dat Zorg- en Veiligheidshuizen enkel met het Regionaal Informatie en Expertisecentrum (RIEC) gegevens mogen uitwisselen die noodzakelijk zijn om afspraken over interventies van de deelnemers in beide samenwerkingsverbanden op elkaar af te stemmen. Vervolgens is aangegeven dat tussen samenwerkingsverbanden geen gegevens worden uitgewisseld

¹ Tweede Kamer, 2022–2023, 36 295, nr. 3 p. 11

² Advies over het gewijzigd voorstel voor de Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS) d.d. 9-11-2021

de Nederlandse ggz

waarop een wettelijke geheimhoudingsplicht rust (artikel 7:457 BW (Wgbo), artikel 88 van de Wet BIG, artikel 7.3.11 van de Jeugdwet, artikel 8:34 van de Wvvgz en artikel 18c van de Wzd.)

We zijn verheugd dat gewaarborgd is dat geen gegevens mogen worden uitgewisseld waarop een wettelijke geheimhoudingsplicht rust.

Daarnaast hechten wij er aan op te merken dat het wetsvoorstel informatie van hulpverleners zonder wettelijk erkend beroepsgeheim ten onrechte uitsluit. Ook informatie van hulpverleners die bijvoorbeeld op basis van een beroepscode een geheimhoudingsplicht hebben, moet onder deze bepaling worden gebracht. Het is voor de cliënt en de hulpverlener even belangrijk dat gegevens vertrouwelijk worden behandeld bij hulpverleners zonder wettelijk erkend beroepsgeheim als bij hulpverleners met een wettelijke geheimhoudingsplicht.

Niettemin menen wij dat de wetgever er beter aan doet het advies van de Autoriteit Persoonsgegevens te volgen en de mogelijkheid van gegevens verstrekking aan het RIEC uit de Wgs te schrappen

Indien in de Wgs de mogelijkheid tot gegevensuitwisseling tussen de vier samenwerkingsverbanden mogelijk blijft, kunnen wij ons vinden in de bepaling van art. 1.10 Bgs, mits aangevuld met bovenstaande.

Gronden om beroepsgeheim te schenden; juridische kanttekening bij bepaling in Wgs

In de Wgs en het Bgs gelden het medisch beroepsgeheim. Het wetsvoorstel bevat geen wettelijke verplichtingen voor hulpverleners om in het kader van Zorg- en Veiligheidshuizen of andere situaties gegevens die onder het beroepsgeheim vallen te verstrekken. Verstrekking kan alleen met toestemming van de betrokkene of in geval van een wettelijke verplichting of bevoegdheid.

Art. 2.29 Wgs bepaalt immers: In afwijking van artikel 1.5, eerste lid, verstrekt een deelnemer waarop het bepaalde in artikel 457 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek, artikel 88 van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg of artikel 7.3.11 van de Jeugdwet van toepassing is, uitsluitend gegevens aan een Zorg- en Veiligheidshuis indien betrokkene daartoe uitdrukkelijk toestemming heeft gegeven, behoudens de gevallen waarin enig wettelijk voorschrift een deelnemer verplicht gegevens te verstrekken of enig wettelijk voorschrift toestaat gegevens zonder uitdrukkelijke toestemming van betrokkene te verstrekken of de verstrekking van gegevens noodzakelijk is uit het oogpunt van goed hulpverlenerschap.'

In dit artikel is echter ook opgenomen dat zonder uitdrukkelijke toestemming van betrokkene 'goed hulpverlenerschap' een grond zou zijn om het medisch beroepsgeheim te breken. Dat is een misvatting. Goed hulpverlenerschap is geen grond voor het doorbreken van het medisch beroepsgeheim. De enige mogelijkheden om het beroepsgeheim te schenden zonder strafbaar te zijn (schending van geheimen is een misdrijf, art. 272 WvSr) zijn toestemming, wettelijk voorschrift en overmacht in de zin van noodtoestand (conflict van plichten).

Graag verwijzen we in dit kader naar wat de Raad van State schreef in zijn advies met betrekking tot de Wams: *"Als de norm van 'goed hulpverlenerschap' op dit terrein van verstrekking van bijzondere persoonsgegevens ingang vindt, is dat nieuw en zal dat ook betekenis kunnen krijgen buiten de context van dit wetsvoorstel.*

Gelet op het voorgaande acht de Afdeling het wetsvoorstel onvoldoende begrensd. De toepassing van de open norm 'goed hulpverlenerschap' roept in deze context, gelet op het voorgaande, de nodige vragen op. De Afdeling adviseert daarom om, in plaats van uit te gaan van de norm 'goed

de Nederlandse ggz

hulpverlenerschap', in het voorstel zelf de nadere begrenzing te zoeken in dringende belangen van de patiënt die afgewogen moeten worden tegen het belang geheim te houden van datgene wat in het vertrouwen dat het geheim zou blijven, is verstrekt. De Afdeling adviseert het wetsvoorstel op dit punt aan te passen." (Raad van State advies dd 13 oktober 2021, gepubliceerd 16 juni 2022).

De Nederlandse ggz en VGN hebben samen met een groot aantal andere partijen gereageerd op het wetsvoorstel Wams en bezwaren geuit tegen de veronderstelling dat 'goed hulpverlenerschap' een grond is voor het delen van gegevens waarop het beroepsgeheim rust. Die bezwaren gelden uiteraard ook tegen het gebruik van goed hulpverlenerschap in art. 2.29 Wgs.

Gezondheidsgegevens en gegevens waarop het beroepsgeheim rust

Ook hechten we er aan op te merken dat onder het beroepsgeheim alle (persoons)gegevens vallen die de hulpverlener in het kader van de hulpverleningsrelatie heeft verkregen. Dat is ruimer dan 'gezondheidsgegevens'. De wetgever lijkt zich hier niet steeds van bewust.

Rechtmatigheidsadviescommissie

In de Wgs is bepaald dat deelnemers een rechtmatigheidsadviescommissie moeten instellen, die tot taak heeft de rechtmatigheid van de verwerking van persoonsgegevens in het samenwerkingsverband structureel te beoordelen bij nieuwe verwerkingen en wijziging in verwerkingen en om voorstellen aan het samenwerkingsverband te doen om onrechtmatigheden op te lossen. Er is één rechtmatigheidsadviescommissie voorzien voor alle Zorg- en Veiligheidshuizen gezamenlijk.

In het Bgs is vervolgens geregeld dat elke deelnemer een of meer personen als lid van een rechtmatigheidsadviescommissie benoemt, op basis van deskundigheid en ervaring op het gebied van de toepasselijke wetgeving inzake gegevensverwerking en de werking van het samenwerkingsverband.

In de toelichting bij deze bepaling wordt gesteld:

"Voor clusters van samenwerkingsverbanden, zoals de Zorg- en Veiligheidshuizen, is het wenselijk dat er voor lokale en regionale deelnemers de mogelijkheid is om personen uit vertegenwoordigende koepelorganisaties of brancheverenigingen van deelnemers te benoemen tot leden van de rechtmatigheidsadviescommissie. Gelet op de opsomming van de deelnemers van de Zorg- en Veiligheidshuizen in artikel 2.27 van de WGS valt hierbij te denken aan gemeenten (VNG), GGD (GGD-GHOR Nederland), reclasseringsinstellingen (Reclassering Nederland), regionale Veilig-Thuisorganisaties (Landelijk Netwerk Veilig Thuis), Jeugdbescherming (Jeugdzorg Nederland), GGZ (de Nederlandse GGZ), sociale wijkteams (Associatie Wijkteams). Om lid te worden van de rechtmatigheidsadviescommissie geldt het vereiste dat moet worden voldaan aan de algemene deskundigheidseisen die zijn verbonden aan het lidmaatschap van de rechtmatigheidsadviescommissie."

De Nederlandse ggz en VGN onderkennen het belang van en deskundige rechtmatigheidsadviescommissie. De mogelijkheid om deskundige personen uit een branchevereniging te benoemen in de rechtmatigheidsadviescommissie moet echter wel een reële mogelijkheid zijn, in die zin dat voorzien moet zijn in de financiering daarvan.

de Nederlandse ggz

Wij bepleiten dan ook dat in het Bgs tevens wordt voorzien in een regeling voor de financiering van de rechtmatigheidsadviescommissie.

Tevens bepleiten wij dat voldoende financiering beschikbaar is voor de deelname van Zorg- en hulpverleners aan de Zorg- en Veiligheidshuizen. Deelname vergt veel tijd van de betrokken zorg- en hulpverleners.

Omschrijving begrippen

In de wet en het besluit worden verschillende begrippen gebruikt die essentieel zijn voor de vraag of, en zo ja welke persoonsgegevens mogen worden verwerkt, maar die niet duidelijk zijn gedefinieerd. Dat heeft gevolgen voor de uitvoerbaarheid van de wet in de praktijk.

- In art. 2.30 lid 1 onder b Wgs staat dat door de deelnemers aan het Zorg -en Veiligheidshuis ten aanzien van “natuurlijke personen uit de directe kring van betrokkene” een groot aantal gegevens , zoals inkomensgegevens, gegevens over de gezondheid, het BSN, moeten worden verstrekt.

In art. 2.19 Bgs staat dat hiermee bedoeld wordt dat uitsluitend gegevens over personen die een gezinslid of ‘een ander direct sociaal contact’ zijn mogen worden verstrekt. De temen ‘gezinslid’ en ‘direct sociaal contact’ zijn niet gedefinieerd. De toelichting bij deze bepaling vermeldt dat de gegevensverstrekking wordt beperkt tot de ‘eerste schil van de betrokkene’. Dat verschaft evenmin duidelijkheid.

Wat bedoelt de wetgever met ‘gezinslid’? Heeft deze term dezelfde betekenis als in de Wams , waar de term ‘gezinslid’ wel is gedefinieerd? Ook het begrip ‘direct sociaal contact’ en eerste schil zijn vaag en niet gedefinieerd of afgebakend.

Artikel 2.19 Bgs biedt aldus geen duidelijke omschrijving en afbakening van de personen van wie (bijzondere) persoonsgegevens mogen worden verwerkt.

- In art. 2.20 Bgs staat “een casus die wordt aangemeld (...) is in overeenstemming met het doel (...) indien er sprake is van problemen bij betrokkene of in de gezinssituatie waarin betrokkene verkeert indien die problemen voor betrokkene relevant zijn; op meerdere leefgebieden waarin sprake is van criminogene factoren, die leiden, hebben geleid of, gelet op duidelijke en objectieve aanwijzingen daarvoor, zonder interventie zouden gaan leiden tot het veroorzaken door betrokkene van ernstige overlast, criminaliteit, of onveilige situaties voor personen of binnen een gebied en waarvoor samenwerking tussen deelnemers van het Zorg- en Veiligheidshuis uit meerdere domeinen noodzakelijk is om te komen tot een effectief plan van aanpak om deze problemen te voorkomen, verminderen of bestrijden.”

In de Nota van toelichting wordt gesteld dat de formulering inhoudelijk gezien zo nauwkeurig mogelijk aansluit bij de criteria en bedoeling zoals die zijn beschreven in memorie van toelichting bij artikel 2.25 van de Wgs³. Zelfs als dat het geval zou zijn, is de definitie zo vaag en ruim dat dit

³ Zorg- en Veiligheidshuizen focussen zich op complexe casuïstiek. Van complexe casuïstiek is sprake in de volgende gevallen.

- Indien bij een betrokkene meerdere problemen op meer dan één leefgebied spelen en die (naar verwachting) leiden tot crimineel en/of overlastgevend gedrag of maatschappelijke teloorgang;

de Nederlandse ggz

criterium onvoldoende duidelijk en afgebakend is om te kunnen dienen als criterium om (bijzondere) persoonsgegevens te kunnen verstrekken.

Daarbij wijzen wij er op dat bij de Zorg- en Veiligheidshuizen met name factoren die een hoog veiligheidsrisico mee brengen van belang zijn en dat de term 'criminogene factoren' vaag en niet passend is.

Vernietigen of anonimiseren

Tenslotte viel ons op dat in art. 1.8 Wgs wordt bepaald dat gegevens worden vernietigd of geanonimiseerd zodra zij niet langer noodzakelijk zijn voor het doel waarvoor zij verzameld zijn.

Dat roept de volgende vragen op:

Wat is de reden van de mogelijkheid tot anonimiseren naast vernietigen?

Wat zijn de criteria om te besluiten of de gegevens moeten worden vernietigd dan wel geanonimiseerd?

Graag zijn wij bereid onze reactie toe te lichten. Hiervoor kunt u contact opnemen met Carolien Bakker, cbakker@denederlandseggz.nl.

Mede namens de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland,

Hoogachtend,

M.C.M. Verbeek

Waarnemend directeur

-
- en samenwerking tussen meerdere ketens (minimaal dwang en drang) nodig is om tot een effectieve aanpak te komen; het is in de reguliere samenwerking tussen partners binnen één keten niet mogelijk om deze problematiek effectief aan te pakken;
 - en de problematiek beïnvloed wordt door, en impact heeft op het (gezins)systeem en/of de directe sociale leefomgeving (of wordt verwacht dat te gaan hebben);
 - of er sprake is van ernstige lokale of gebiedsgebonden (veiligheids)problematiek, die vraagt om een ketenoverstijgende aanpak."